
na ten ostatni akt naszego petersburskiego spotkania wokół wielkiego tematu JEZUS CHRYSTUS W ROSJI WCZORAJ I DZIŚ¹.

Zapraszamy się także na następne FORUM, które będzie miało tytuł: JEZUS CHRYSTUS W ROSJI DZIŚ I JUTRO. (FORUM petersburskie nosi tytuł: Jezus Chrystus w Rosji wczoraj i dziś. Postąpimy więc krok naprzód). – Gdzie? Może znowu w Petersburgu? A może w Moskwie? Przecież tam także zapraszają nas franciszkanie. Również niemal w sercu miasta.

MICHAŁ KOSCHE

Doktorant w Instytucie Teologii Dogmatycznej KUL

OSOBA I PERSONALIZM
W MYŚLI KS. PROF. CZESŁAWA STANISŁAWA BARTNIKA
Sprawozdanie z II Lubelskich Dni Personalizmu – KUL
20-21 października 2011 r.

W dniach 20-21 października 2011 roku odbyła się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II kolejna – druga już – edycja Lubelskich Dni Personalizmu, poświęconych tym razem myśli jednego z najbardziej znanych i największych twórców lubelskiej szkoły personalistycznej, długoletniego profesora, wychowawcy wielu pokoleń nauczycieli akademickich – Czesława Stanisława Bartnika. W przypadku ks. Profesora mamy do czynienia z dorobkiem naukowym o ciężarze gatunkowym pozwalającym umieścić go wśród najznamienitszych mistrzów personalizmu w świecie. Warto dodać, że na KUL-u wykładali inni ważni dla tego nurtu profesorowie: kard. Karol Wojtyła, ks. Wincenty Granat, sługa Boży. KUL uchodzi za kolebkę personalizmu polskiego. Organizatorem tego sympozjum o charakterze interdyscyplinarnym była Katedra Personalizmu Chrześcijańskiego KUL.

Wszystkich gości II LDP w imieniu społeczności akademickiej, podobnie jak w roku ubiegłym, na sympozjum poświęconym myśli personalistycznej ks. Wincentego Granata powitał Prorektor ks. prof. Sławomir Nowosad. W swoim krótkim wystąpieniu wyraził wielką radość z faktu, iż Dni Personalizmu w Lublinie stały się wydarzeniem cyklicznym. Wskazał, że jako Prorektor spotyka się często z rzeczywistością

¹ Tłumaczenie „trzymał” głównie M. Dubinin, budząc uznanie i podziw uczestników. Pani Natalia, bibliotekarka franciszkanów w Petersburgu, starannie nagrywała wystąpienia. Przed naszym wyjazdem z Petersburga przekazała dysk z całością nagrania.

zbytniej sektorowości i depersonalizacji w nauce. Ubolewał nad ogólnym kierunkiem, do jakiego zmierza współczesna nauka oraz nad nadmierną komercjalizacją, w której to zatracą się sam człowiek, który przecież, jak pouczał Sobór Watykański II, jest w centrum świata i społeczeństwa. Wobec pewnej dehumanizacji świata akademickiego – zdaniem Profesora – potrzeba właśnie takich konferencji i tego typu inicjatyw, jak LDP, zwłaszcza kiedy stoimy na progu przemian kulturowo-technicznych, które próbują na nowo zdefiniować kim jest człowiek. Innowacyjne nurty transhumanizmu gubiąc to, co jest istotą człowieka – a więc jego osobowy charakter – wskazują na technikę jako zasadę rewizji kondycji istoty ludzkiej. W obliczu powyższych tendencji trzeba naukowego namysłu nad człowiekiem z uwzględnieniem roli Objawienia, z którego to czerpiemy widzenie prawdy o osobie przez pryzmat Osób Boskich. Ks. Prorektor podziękował także ks. prof. Guzowskiemu – głównemu organizatorowi konferencji – za podjętą inicjatywę i za pamięć o ks. prof. Bartniku.

Pierwszym z prelegentów był ks. prof. Krzysztof Guzowski, kierownik Katedry Personalizmu Chrześcijańskiego i twórca studiów podyplomowych na KUL poświęconych myśli Jana Pawła II. Oprócz ukazania genezy teoretycznego personalizmu, który ma swoje bezsprzeczne źródło w myśli chrześcijańskiej – w swoim wykładzie przedstawił główne czynniki popularności tego nurtu oraz – paradoksalnie – jego niezrozumienia. Co do popularności personalizmu w obszarze różnych dziedzin humanistycznych i teologicznych, to Guzowski stwierdził, że myśliciela personalistę zawsze będzie interesować przekładalność jego badań i teorii na życie konkretnych osób, wspólnot i narodów. Dla personalisty wnioski mają mieć zawsze profil praktyczny i etyczny. Np. dla teologa personalisty najistotniejsze jest to, by zbliżyć do siebie horyzonty Boga osobowego i osób ludzkich. Taka teologia preferuje bardziej mówienie o Bogu Żywym i żywym człowieku, niż o samych koncepcjach. Co do trudności z przyjęciem personalizmu przez niektórych naukowców, to Prelegent stwierdził, że personalista jest uczonym, który zachowuje pokorę wobec rzeczywistości i dystans wobec wyników swoich badań. Ponieważ personalista przez rzeczywistość rozumie przede wszystkim żywe osoby, dlatego chętnie korzysta z wyników badań innych dyscyplin zajmujących się człowiekiem, by sprawdzić i pogłębić wyniki własnych badań. Filozof „mówiąc o społecznym charakterze bytu osobowego” sięga m.in. po badania psychologów, pedagogów i socjologów, natomiast ci poszukują pomocy filozofa lub teologa, którzy pozwoliliby im – tylko aspektowemu – badaniu nadać wizję całości. Zapewne dla osób zamykających się w obrębie własnych dziedzin, personalizm, jako postawa intelektualna i badawcza, jest trudny do przyjęcia. Na koniec ks. Guzowski wskazał, że personalizm Bartnika jest najbardziej koherentnym i integralnym systemem myśli personalistycznej.

Jako drugi prelegent głos zabrał sam ks. prof. Cz. S. Bartnik. Wykład swój poświęcił zagadnieniu personalizmu jako systemu. Profesor rozpoczął w swojej refleksji od wstępnych wyjaśnień tego, czym personalizm różni się od personologii. Przekonywał, że choć personalizm jest trudny w skonstruowaniu, to niejako znajduje się pod powierzchnią każdego naukowego namysłu nad człowiekiem i światem. Osoba bowiem – zdaniem ks. Bartnika – jest najpełniejszym i najpewniejszym punktem wyjścia na drodze namysłu filozoficznego i teologicznego. Tym więc większą uwagę trzeba zwrócić na wypracowanie adekwatnej teorii osoby. Nie można bowiem osoby

utożsamiać z człowiekiem, jak czyniono dawniej. *Persona* jest bowiem znacznie bogatsza treściowo i wnosi coś zasadniczo nowego w procesie rozumienia człowieka. W dalszym toku wywodu lubelski Myśliciel zarysował podstawowe założenia personalistycznej teorii ontologii. Potrzeba nam ontologii realistycznej – postulował Prelegent. Osoba jest tam trzecim rodzajem bytu, bytem najdoskonalszym i niedoścignionym, pewnym „punktem omega” świata. Od tak pojętej ontologii osoby przeszedł ks. Bartnik do prezentowania personalistycznej metafizyki szczegółowej, personalistycznej teorii poznania. Poruszył także zagadnienie teodycei personalistycznej, która ma szansę – w odróżnieniu od tej reistycznej – ukazać Boga nie jako „coś”, jako „przedmiot posiadający przymioty”, lecz jako osobę. W personalizmie ostatecznym dowodem na istnienie Boga jest osoba ludzka – stwierdził lubelski Profesor. Prelegent zakończył swój wykład wielkim wołaniem o dostrzeżenie potrzeby wypracowania systemu w teologii i filozofii współczesnej, której principium byłaby osoba.

Jako trzeci w tej części sympozjum głos zabrał ks. dr Ryszard Kozłowski (Słupsk), który omówił temat koncepcji osoby u ks. Bartnika na tle historii tego pojęcia. Prelegent rozpoczął swoje wywody od przytoczenia słów ks. Bartnika z początku lat 50. ubiegłego stulecia, w których wytyczył on sobie plan stworzenia nowego systemu filozoficzno-teologicznego, u podstaw którego będzie personalizm chrześcijański. Jak zauważył, tworzenie tego systemu było zawsze zogniskowane wokół dwóch wartości: osoby i historii. Bartnik łączył obie rzeczywistości w sposób nowatorski i do tej pory niestosowany. Dla lubelskiego Personalisty to, co dziejowe, nie jest subiektywizujące i oddalające od prawdy, ale „dziejowe” związane jest ściśle z osobą – od momentu jej zaistnienia, przez życie, aż po śmierć. W dziejowości osoba się indywidualizuje, realizuje i spełnia swój osobowy potencjał.

Kolejny z prelegentów, dr Krzysztof Kamiński (Łódź), zaprezentował zagadnienie wychowania do pracowności. Jego wystąpienie można podzielić na trzy części. W pierwszej, dość obszernie opisał wartość i znaczenie teorii personalizmu w dziedzinie wychowania. Przypomniał, iż personalizm w wydaniu Cz. Bartnika, ale i K. Guzowskiego, to nie tylko system czy teoria, lecz także sposób życia, to *praxis*. Integralnie rozumiany personalizm stanowi istotny punkt odniesienia dla teorii pedagogiki. Etap drugi przedłożenia dotyczył pracy jako wartości. Prelegent wyeksponował nowatorskie ujęcie pracy w pismach Bartnika jako równej, a nawet przewodzącej cnotom kardynalnym. Część trzecia prelekcji została poświęcona eksplikacji pojęcia pracowności. Ma ono – zauważa Kamiński – nade wszystko osobotwórcze znaczenie, i to do takiego stopnia, iż Bartnik postuluje zrównanie jej znaczenia i wagi z obowiązkiem miłości bliźniego.

Ostatnim w tej części sympozjum był referat zaprezentowany przez dra Andrzeja Januszewskiego (Lublin) pt. „Osoba bytem społecznym? Wyniki badań psychologicznych nad fenomenem narcyzmu”. Autor pokazał, że wyniki jego wieloletnich badań nad zdrowiem psychicznym młodych Polaków pozwalają na potwierdzenie założenia personalizmu Bartnika, że osoba ludzka jest bytem społecznym. Januszewski stwierdził, że zaniechanie postaw personalistycznych w wychowaniu prowadzi do wykształcania zachowań narcystycznych. Osoba o skłonnościach narcystycznych – ucieka od świata realnego i zaangażowania społecznego w świat własnej wyobraźni, gdzie łatwo może doznać dobrostanu (iluzorycznego). Na podstawie wspomnianych badań, Pre-

legent ocenił, że blisko 30 % młodych ludzi przejawia postawy narcystyczne. Brak środków zaradczych powoduje utrwalenie takich postaw, co uniemożliwia im uczestniczenie w życiu społecznym w dorosłości, zgodnie z zasadą łuku narcystycznego.

Część drugą sympozjum rozpoczęło wystąpienie o. prof. dra hab. Andrzeja Derdziuka (Lublin), który zaprezentował temat *etosu* personalistycznego Polski w ujęciu Czesława Bartnika. Prelegent podzielił swoje przedłożenie na trzy części. W pierwszej – pochylił się nad samym pojęciem *etosu* Polski oraz jego korzeniami. Przybliżył w ten sposób nauczanie Bartnika na temat *etosu* jako swego rodzaju sumienia korporatywnej osoby, jaką jest naród. Ukazał on obraz Polski, jako kraju przesyczonego Ewangelią w sposób nieporównywalny z innymi, co jest najbardziej charakterystyczne dla rodzimego *etosu*. W części drugiej, Profesor podjął próbę przedstawienia idei *etosu* polskiego na podstawie dzieła Bartnika pt. *Idea polskości* oraz odwołując się do własnych spostrzeżeń. Ideał Polaka, to człowiek miłosierny, wolny i dbający o godność ludzką, odznaczający się honorem i okryty chwałą, innymi słowy: „dobry człowiek”. W trzeciej części ojciec Derdziuk zarysował współczesną tendencję do negacji tradycyjnie rozumianego *etosu* Polski. Mówił o „*etosie* w odwrocie”, który jest głównie spowodowany destrukcyjnym wpływem mediów, kosmopolityzmem oraz brakiem wiary i miłości do Ojczyzny, a także gorszącym przykładem płynącym ze strony uczestników sceny politycznej.

Jako kolejny, głos zabrał ks. prof. Mirosław Kowalczyk (Lublin), który wygłosił referat na temat personalistycznej koncepcji historii w nauczaniu Bartnika. Prelegent w pierwszej kolejności wyróżnił cztery główne obszary namysłu historycznego u Bartnika: filozofia historii, teologia historii, historiografia oraz teologia historii zbawienia. Prelegent szerzej omówił filozofię i teologię historii. Ta pierwsza, będąc przedłużeniem antropologii filozoficznej, zajmuje się dziejami w sposób zorganizowany i metodyczny. Z kolei teologia historii interpretuje historię w perspektywie objawienia i stara się w ten sposób dotrzeć do Bożej wizji dziejów.

Następnie głos zabrał dr Robert Rynkowski (Warszawa). Tematem jego wystąpienia była rola słowa, języka, dialogu w Czesława Bartnika koncepcji osoby. Prelegent przeprowadził swoje rozważania w formie pewnej konfrontacji propozycji Bartnika z namysłem filozofii lingwistycznej, w której – zdaniem Rynkowskiego – punktem odniesienia jest współczesna teoria Sapira i Whorfa (najprawdopodobniej podana około 1936 – przypis M. K.), iż każdy język determinuje w specyficzny sposób postrzeganie rzeczywistości przez jego użytkowników. Zdaniem Prelegenta, koncepcja języka Bartnika jest bardzo optymistyczna, kiedy zakłada, że świat mówcy i odbiorcy mogą całkowicie spotkać się na płaszczyźnie znaku. Takiego optymizmu próżno szukać w koncepcjach lingwistów – zaznaczył Rynkowski. W dalszej części przedłożenia Autor podjął się refleksji nad rolą dialogu w ujęciu Bartnika.

Kolejny prelegent, ks. dr Rafał Misiak (Szczecin), przedstawił referat pt. „Hermeneutyczny projekt antropologii i jego ocena z pozycji personalizmu”. Hermeneutyka we współczesnym kształcie jest w pewnym sensie dziedziną antropologiczną, dlatego że człowiek poznaje głównie w tym celu, by siebie zrozumieć. Hermeneutyka zatem, jako nauka o rozumieniu, jest najbliższą spraw ludzkich. Misiak porównał koncepcję hermeneutyki personalistycznej Bartnika głównie z koncepcjami H. G. Gadamera (1900-2002) i P. Ricoeura (1913-2005). Zaznaczył, że Bartnik zarzuca wspomnianym

hermeneutom brak odniesienia do świata obiektywnego (sensu pozajęzykowego). Oryginalna jest też u Bartnika koncepcja języka, który dla lubelskiego Myśliciela nie jest odizolowanym systemem znaków i jakąś zamkniętą konstrukcją, gdyż istnieje zawsze w odniesieniu do osoby, która świat znaczeń kreuje i modyfikuje. Misiak ostatecznie przeszedł do wyłożenia różnic w odniesieniu do koncepcji prawdy i natury w hermeneutyce oraz w personalizmie: dla hermeneutyki prawda jest pragmatyczna i rozwijowa, dla personalizmu zaś jest odniesieniem rzeczy do osoby; w hermeneutyce mamy naturę zmienną, kształtującą się w historii, w personalizmie zaś zauważa się metafizyczną stałość natury w obliczu pewnych jej przemian historycznych.

Ostatni z prelegentów w drugiej części sympozjum, ks. prof. dr hab. Aleksander Posacki (Kraków), ukazał antypersonalistyczny charakter teorii i praktyk ezoterycznych, prezentując w tym kontekście nowe argumenty apologetyczne. Prelegent na wstępie podkreślił wielką wagę studiowania koncepcji antypersonalistycznych, bowiem pozwala to lepiej dostrzec, kim prawdziwie jest osoba. Ks. Profesor w swoim wywodzie wyszedł od teorii gnostycyzmu, jako jednego z największych zagrożeń współczesnego świata. Następnie zanalizował koncepcję antropologii w ezoteryzmie, która pomija osobowy charakter człowieka, zwłaszcza na polu wyborów moralnych. W koncepcjach tych dochodzi bowiem do ontologizacji zła. Kolejnym zagrożeniem dla osoby są antropologie wariabilistyczne, prowadzące do monizmu. Niemniej destrukcyjne – zdaniem Profesora – jest redefiniowanie pojęć teologicznych i filozoficznych w duchu monizującym, które to zjawisko jest dziś powszechne. Monizm bądź monodualizm jest – w opinii Prelegenta – dużo gorszy od relatywizmu, zwłaszcza kiedy towarzyszy mu fascynacja złem, jako konieczne dopełnienie fascynacji dobrem.

Drugi dzień obrad i trzecią część sympozjum rozpoczęło wystąpienie ks. dra hab. Andreja Slodički (Prešov), pt. „Percepcja myśli personalistycznej Czesława Bartnika na Słowacji”. Prelegent szeroko opisał wpływ myśli personalistycznej lubelskiego Myśliciela na sposób uprawiania teologii na Słowacji. W swoim wystąpieniu ukazał sylwetki słowackich teologów, którzy korzystają z personalizmu Bartnika w swojej twórczości. Zwrócił uwagę na specyficznie słowiański charakter uprawiania teologii, czy nauki w ogóle, a pośrednio na słowiański personalizm, który domaga się by już u źródeł teoria miała humanistyczny, etyczny i proosobowy profil. W tym też Slodička upatrywał szanse dla rozwoju personalizmu teoretycznego na Słowacji i w Polsce.

Jako kolejny wystąpił dr Bartłomiej Sipiński (Poznań), który omówił humanizm personalizmu. Rozpoczął od postawienia głównej tezy, iż personalizm jest humanizmem w pełni uniwersalnym, dającym też podstawę pod etykę o uniwersalnym charakterze. Propozycja ta stoi w opozycji do humanizmu Sartra, którego namysł nad człowiekiem był także – według tegoż filozofa – humanizmem uniwersalistycznym. O ile jednak sartrowską wizję można by określić mianem humanizmu pesymistycznego, o tyle wizja personalistyczna definiuje kondycję człowieka pozytywnie i optymistycznie. Prelegent skonstatował, iż personalizm, dzięki stawianiu osoby jako największej wartości w świecie, staje się swego rodzaju najpełniejszą próbą humanizmu, który można nazwać – za J. Maritainem – humanizmem integralnym. Dr Sipiński przytoczył różne koncepcje osoby na przestrzeni historii myśli chrześcijań-

skiej, które wraz z zawartą w nich kompozycyjnością ujęcia tego, kim jest człowiek, budzą uzasadniony podziw. Nadto, humanizm personalistyczny jest swego rodzaju *panaceum* na pytania o sens życia człowieka, co było osią filozofii egzystencjalistycznej. Tak rozumiany humanizm jest zatem ostatecznie humanizmem uniwersalnym, a uznanie tej uniwersalności stwarza możliwość jego realizacji w każdej sytuacji człowieka. Prof. Bartnik dlatego dostrzega, jako konieczny, proces stapiania się humanizmu z personalizmem.

W dalszej części sympozjum tematem wystąpienia ks. dra Krzysztofa Witko (Paryż) było przedstawienie personalizmu jako myśli zaangażowanej w ujęciu Mouniera i Bartnika. Mówiąc o zaangażowaniu trzeba pamiętać, że u jego początków leży „jakiś niepokój” – stwierdził Witko. Można by go nazwać początkiem uświadomienia sobie rzeczywistej sytuacji losu człowieka. Oznacza to świadomość zarówno nieporządku istniejącego w świecie, jak i własnego udziału w tym nieporządku. Mounier i Bartnik dlatego nie należą do tych, którzy chwalą „utrwalony nieład” społeczny, gdyż dla nich osoba jest zawsze zanurzona w historię i w jej dramaturgię. Personalizm dlatego jest z samych założeń antyideologią.

Kolejny referat wygłosił ks. dr Grzegorz Barth (Lublin). Przedstawił on personalizm jako fundament myślenia w teologii o Bogu i o człowieku. Prelegent w punkcie wyjścia postawił pytanie o ontologię, jakiej potrzebuje współczesna teologia. Idąc za myślą Bartnika eksplikował jego personalistyczne rozumienie ontologii jako określonej propozycji dla teologii. W dalszej części przedłożenia, Prelegent próbował ustosunkować się do kilku zasadniczych kwestii: gdzie znajduje się geneza personalizmu i jakie światło rzuca na relację Bóg–człowiek? Jakie racje przemawiają za stwierdzeniem, że osoba stanowi zasadę, rację, klucz, cel, sens rzeczywistości – zwłaszcza Boga i człowieka? Jak w obliczu tego założenia jawi się Osoba Jezusa Chrystusa, jako doskonały „pomost” pomiędzy Osobami Boskimi a ludzkimi? Prelegent zakończył swój wywód próbując sformułować kilka wskazań metodologicznych dla współczesnej teologii z perspektywy metody personalistycznej.

Ks. dr Jarosław Storoniak (Lublin) przedstawił z kolei referat pt. „Personalistyczna i komunijna koncepcja Kościoła i sakramentów”. Podkreślił nowość koncepcji Bartnika w dziedzinie sakramentologii i eklezjologii. Podzielił swoje rozważania na pięć części. W pierwszej omówił zagadnienie metaodniesień osobowych, rozważając dwa zasadnicze ich typy – pomiędzy osobą ludzką a Chrystusem oraz osobą ludzką a Trójcą Świętą. Następnie nakreślił odniesienie interesobowe oraz interpersonalne w kontekście do sakramentów. Kolejna część wystąpienia ks. Storoniaka poświęcona była personalistycznej koncepcji Kościoła jako osoby kolektywnej oraz rodziny. Prelegent zakończył swoją prezentację podsumowaniem, w którym zaakcentował komplementarność przedstawionych wcześniej odniesień.

Jako ostatni z zaproszonych gości głos zabrał ks. dr Robert Skrzypczak (Warszawa). Przedmiotem jego wystąpienia był temat „jasnej zasady personalizmu” Karola Wojtyły i jego wkład w nauczanie Vaticanum II. Prelekcja była połączona z promocją oryginalnej pozycji książkowej o wkładzie Jana Pawła w *Vaticanum II – Karol Wojtyła na Soborze Watykańskim II*. Prelegent zaznaczał, że Sobór wywarł wielki wpływ na Wojtyłę, ale także Wojtyła odcisnął swoje niezatarte znamię na kształcie dokumentów soborowych. Następnie, ks. Skrzypczak dokonał szczegółowego omó-

wienia wkładu Biskupa Krakowskiego w ostateczny kształt tekstów soborowych. To, co wydaje się jednak zasadniczym rysem polskiego Ojca soborowego, to domaganie się od Soboru przedstawienia nauki katolickiej w jasnym kluczu personalizmu. Bowski człowiek, jako osoba, jest kimś radykalnie innym od świata. Wojtyła zaproponował podczas soboru personalistyczną wizję wolności religijnej – wychodzącej od prawdy o osobie, a nie od jej abstrakcyjnego pojęcia. Zastąpił także pogłębioną analizą zjawiska ateizmu, któremu zarzucał mglistą antropologię.

Poszczególne sesje w trakcie trwania sympozjum poprowadzili profesorowie: bp Wacław Depo, ks. Bogumił Gacka MIC, ks. Kazimierz Popielski, Karol Klauza, ks. Janusz Lekan, ks. Piotr Goliszek. Pierwszy dzień obrad rozpoczął się Eucharystią w kościele akademickim KUL: przewodniczył jej i kazanie wygłosił bp prof. Józef Wróbel. W drugim dniu Eucharystię celebrował Biskup Zamojsko-Lubaczowski i wkleadowca KUL, bp dr Wacław Depo.

Szczegółowy program II Lubelskich Dni Personalizmu

Miejsce: Kolegium Jana Pawła II, aula C-1031.

20 października

8.15 Eucharystia w kościele akademickim KUL. Przew. bp prof. Józef WRÓBEL

9.15 Słowo wstępne i powitanie uczestników: ks. prof. Sławomir NOWOSAD, prorektor KUL oraz ks. prof. Mirosław KALINOWSKI, dziekan Wydziału Teologii KUL

9.30 Część pierwsza - wykłady

Ks. prof. Krzysztof GUZOWSKI, Teologia i filozofia potrzebują personalizmu. Wprowadzenie w problematykę II Lubelskich Dni Personalizmu

Ks. prof. Czesław S. BARTNIK (KUL), Personalizm jako system

Ks. dr Ryszard KOZŁOWSKI (AP Słupsk), Koncepcja osoby u Bartnika na tle historii tego pojęcia

11.00 Dyskusja

11.40 Wykłady:

Dr Krzysztof KAMIŃSKI (WSP Łódź), Wychowanie do pracowności. Praca jako wartość

Dr Andrzej JANUSZEWSKI (KUL), Osoba bytem społecznym? Wyniki badań psychologicznych nad fenomenem narcyzmu

12.40 Dyskusja

14.00 Część druga - wykłady

Prof. Andrzej DERDZIUK OFMCap (KUL), Ethos personalistyczny Polski w ujęciu Czesława Bartnika

Ks. prof. Mirosław KOWALCZYK, Bartnika personalistyczna koncepcja historii

Dr Robert RYNKOWSKI (Warszawa), Rola słowa, języka, dialogu w Czesława Stanisława Bartnika koncepcji osoby

15.30 Dyskusja

16.15 Wykłady

Ks. dr Rafał MISIAK (USz, Szczecin), Hermeneutyczny projekt antropologii i jego ocena z pozycji personalizmu

Ks. prof. Aleksander POSACKI SJ (Ignatianum, Kraków), Antypersonalistyczny charakter teorii i praktyk ezoterycznych – nowe argumenty apologetyczne

17.15 Dyskusja

21 października

8.15 Eucharystia. Przewod. Bp Zamojsko-Lubaczowski, JE bp dr Wacław DEPO (KUL)

9.15 Część trzecia - wykłady

Ks. dr hab. Andrej SLODIČKA (Uniwersytet w Prešovie), Percepcja myśli personalistycznej Czesława Bartnika na Słowacji

Dr Bartłomiej Sipiński (UAM, Poznań), Humanizm personalizmu

Ks. dr Krzysztof WITKO (Paryż), Mounier i Bartnik o personalizmie jako myśli zaangażowanej

10.35 Dyskusja

11.00 Wykłady

Ks. dr Grzegorz BARTH (KUL), Personalizm jako fundament myślenia w teologii o Bogu i o człowieku

Ks. dr Jarosław STORONIAK (Lublin), Personalistyczna i komunijna koncepcja Kościoła i sakramentów

Ks. dr Robert SKRZYPCZAK (UKSW, Warszawa), Jasna zasada personalizmu. Karola Wojtyły wkład w nauczanie Vaticanum II (Promocja oryginalnej pozycji książkowej o wkładzie Jana Pawła w Vaticanum II)

12.30 Dyskusja i podsumowanie II Lubelskich Dni Personalizmu

13.00 Zakończenie